

Zienswijze concept Transitievisie Warmte (TVW) Gouda 2021

Ten eerste wil ik de gemeente complimenteren met een goed opgezette en onderbouwde eerste concept TVW. Dit ondanks de vele onzekerheden die er zijn voor wat betreft financierbaarheid (verstrekken van extra gelden/ financiering vanuit het Rijk ter ondersteuning van de uitvoering door gemeenten) en technologische ontwikkelingen. Eveneens in ogenschouw nemende de lange termijn waarover een uitspraak moet worden gedaan en de per definitie daarmee gepaard gaande onzekerheden op diverse gebieden.

De zienswijze die ik met de gemeente Gouda wil delen heb ik in een drietal delen opgesplitst:

1. Allerhoogste prioriteit en eerste stap: no regret “isoleren isoleren isoleren”!!!
2. Aanbeveling: verantwoording en uitleg inzet/besteding reeds verstrekte subsidiegelden
3. Overige aanbevelingen warmtetransitie

Ad 1. Allerhoogste prioriteit en eerste stap: no regret “isoleren isoleren isoleren”!!!

Ongeachte welke kant het uitgaat met de transitie naar een duurzame warmtevoorziening in wat voor vorm of soort en in welke delen van de stad dan ook geldt voor iedere particuliere woningbezitter, woningcorporatie of huurder dan ook dat isoleren de eerste stap is die genomen moet worden als voorbereiding op die te nemen warmte(bron)transitie. Maar bovenal om het huidige gasverbruik drastisch te doen afremmen, meer wooncomfort te creëren en de energielasten te verlagen. Een win-winsituatie derhalve voor alle partijen en het milieu.

Dit isoleren wordt reeds nu enigszins gestimuleerd door o.a. de ‘600x€ 500 lokale ondernemersregeling’ (zie ook punt 2), de landelijke ISDE en SEEH subsidie, maar dan nog blijft - ongeachte welke vorm van- isoleren een kostbare en tamelijk complexe aangelegenheid die zich pas over in het gunstigste geval 10 of 15 jaar laat terugverdienen. Het is absolute noodzaak om die terugverdientijd zeer flink terug te schroeven, zodat burgers en overige vastgoedpartijen zoals woningcorporaties eerder en sneller verleid worden isolatiemaatregelen te treffen. Dit kan enkel en alleen door de investeringskosten te verlagen voor de burgers door de subsidieverstrekking enorm op te schalen en ook burgers te ondersteunen bij de te nemen stappen. De gemeente Gouda adviseer ik derhalve maximaal druk uit te oefenen op partijen als de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de provincie Zuid-Holland om ervoor te zorgen dat erop zeer korte termijn een reeds door vele partijen onderschreven en uitgewerkt Nationaal Isolatie Programma (NIP) wordt opgenomen in het Regeerakkoord van de (nu nog) nieuw te vormen regeringscoalitie. Dit NIP moet mijns inziens één grote subsidiepot van enkele miljarden zijn met eenduidige, simpele en logische subsidiemaatregelen: meer subsidie voor een grotere (meer oppervlak) en/of oudere woning (eerder bouwjaar en lager energielabel). Kort gezegd: het Rijk moet de regisseursfunctie voor isolatiebeleid vormgeven en op zich nemen.

De gemeentes (dus ook Gouda) moeten de geldmiddelen verstrekt krijgen vanuit het Rijk om naast de huidige energieloketten separate isolatieloketten op te zetten en te bemensen. Met dit isolatieloket neemt de gemeente de rol op zich van regievoerder en ondersteuner. De gemeente moet de burgers stimuleren, informeren en ontzorgen. Het isolatieloket ondersteunt burgers met de subsidieaanvraag en -uitbetaling, in het offertetraject en bij het aanvragen van eventueel benodigde extra laagrentende duurzaamheidsfinancieringen. Verder zorgt het isolatieloket voor communicatie, promotie en publicatie in bijvoorbeeld lokale dagbladen en middels aan bewonersgerichte brieven.

Het isolatieloket zou ook als ondersteuning/ projectbegeleiding kunnen dienen voor energiecoöperaties of bewonersorganisaties die met collectieve inkoopacties voor isolatie aan de slag willen gaan. Op deze manier worden ook de burgers ontzorgd en kunnen zelfs meerdere burgers in een keer tegelijk geholpen worden in een bepaalde buurt. Een mooi voorbeeld van een vliegwieleffect door samenwerking op wijk- en gemeenteniveau.

Op wijkniveau moeten er ondersteuningspunten komen (bijvoorbeeld in wijkcentra of bij

winkelcentra) die dienen als eerste aanspreekpunt voor burgers met vragen over isolatie. Deze ondersteuningspunten kunnen bijvoorbeeld bemenst worden door leden (vrijwilligers) van de diverse energiecoöperaties die de stad kent (bijv. Energiecoöperatie Gouda of Achterwillens). Burgers kunnen hier de eerste informatie verstrekt krijgen en doorverwezen worden naar het gemeentelijke (professioneel bemenste) isolatieloket. Door zich op een dergelijke kleinschalige en eenvoudig benaderbare en zichtbare manier dichtbij de burger te manifesteren wordt draagvlak gecreëerd en is de eerste stap voor burgers om zich te laten voorlichten laagdrempelig.

Op dit moment is het instrumentarium van de eerdergenoemde subsidieregelingen als ISDE en SEEH te minimaal, fragmentarisch en versnipperd. Subsidies moeten veel ruimhartiger en eenvoudiger worden verstrekt en burgers moeten geholpen worden door hen te ontzorgen in dit gehele proces. Laten we het belang van isolatie niet vergeten: de meest duurzame energie is immers de energie welke niet gebruikt wordt: deze hoeft je namelijk ook niet op te wekken! “Isoleren isoleren isoleren” is dan ook het adagium en de eerste belangrijkste stap in het verminderen van het energieverbruik!

Ad 2. Aanbeveling: verantwoording en uitleg inzet/besteding reeds verstrekte subsidiegelden

Gelukkig blijft het niet alleen bij mooie woorden in de TVW en is er reeds een aantal subsidies daadwerkelijk verleend voor buurtinitiatieven. Op pagina 42 van de TVW staat dat dit voor de wijk Plaswijck voor 5 ‘Samen aardgasvrij Gouda’ projecten heeft plaatsgevonden. Het is niet geheel duidelijk of deze 5 onderdeel van de 10 stuks (ad € 5.000 per stuk) deel uitmaken? Verder doemen de volgende vragen hierover op: hoeveel is de verstrekte subsidie in totaal? Aan wie is het geld verstrekt? Wat is ermee gedaan? Is dit bestemd voor het daadwerkelijk uitvoeren van collectieve inkoopacties? Wat zijn de resultaten? Hoe loopt de uitvoering? Hoeveel resteert er nog? Er wordt enkel vermeld dat het gaat om “onderzoeks- en proceskosten om collectieven te stimuleren samen aan de slag te gaan”. Dit is erg vaag. Om burgers mee te krijgen, te enthousiasmeren en dus om draagvlak te creëren onder de bewoners is transparantie en verantwoording afleggen over verstrekte subsidies van levensbelang. Als inzichtelijk gemaakt wordt wat er met het geld gedaan wordt dan wordt het concreet voor de bewoners en kunnen zij erdoor geïnspireerd raken en de besteding van dit gemeenschapsgeld ook toejuichen. Communiceer in het algemeen (gemeente breed) via het lokale dagblad Goudse Post en specifiek op wijkniveau via bewonersverenigingen en nieuwsbrieven welke huis aan huis worden verspreid. Geef derhalve de participatie met bewoners “op weg naar een aardgasvrije toekomst” handen en voeten en leg verantwoording af over verstrekte subsidies en benoem ook met enige trots behaalde resultaten en concrete in de praktijk gebrachte acties in het “aardgasvrij-ready” worden of wellicht reeds aardgasvrij gerealiseerde zaken in woningen en/of bedrijfsruimten.

Op pagina 50 en 51 staat beschreven dat de gemeente Gouda in 2021 € 900.000 aan RREW-subsidie heeft ontvangen. In 2019 ging dit om eenzelfde bedrag aan gelijksoortige RRE-subsidie. Dezelfde vragen doemen hierbij op als hierboven beschreven: wat is hiermee exact bereikt? Wie heeft dit ontvangen? Maak dus de besteding van dit aanzienlijke subsidiebedrag transparant! Hoeveel is besteed aan de korting vouchers? Is deze actie meer of minder succesvol dan in eerste instantie gedacht/gehoopt? Het is er gebruik gemaakt van de “600x€500 regeling verduurzaming door lokale ondernemers”? Hoe is dit beschikbare budget besteed? Wat zijn de meest uitgevoerde acties? Wat zijn de reacties van de lokale ondernemers? Hoe en waarvoor zouden we dit nog effectiever in kunnen zetten? Welk deel van die 9 ton gaat er naar het energieloket, maatwerkadvies, energiecoaches, klimaatroute duurzame MJOP's? Beschrijf wat die doelen inhouden en geef concrete voorbeelden, hoe het is aangepakt en wat er inmiddels is bereikt. Leg ook hier verantwoording af over de uitputting van het beschikbare budget en maak het concreet! Dan gaat het pas leven voor de normale burger. Mijn advies zou tevens zijn om bij de volgende stappen in de supportstructuur de subsidies te

koppelen aan de handelingsperspectieven en oplossingsrichtingen welke in de TVW worden beschreven om “aardgasvrij-ready” te worden. De huidige supportstructuur is mijns inziens te veel “klein grut”, bijvoorbeeld (de goed bedoelde) korting vouchers en Groene Bonnen. Een prima allereerste stap vanzelfsprekend om burgers bekend te laten worden met het nemen van isolatie en andere verduurzamende maatregelen, maar pak nu door en maak grotere stappen voorwaarts door bijvoorbeeld pioniers flink financieel te stimuleren een lucht- of bodemwarmtepomp te laten installeren of een klein-collectief te ondersteunen (bijv. 3 of 4 woningeigenaren die met elkaar een bodemwarmtepomp laten installeren en met elkaar gaan beheren/het eigenaarschap vormen; e.e.a. wellicht ook als lichtend voorbeeld en ‘proeftuin’ van 50% of meer lokaal eigendom van duurzame energiebronnen als zonnepanelen/-velden en windmolens welke in het Klimaatakkoord genoemd wordt als een belangrijk speerpunt om de omgeving te betrekken bij projecten, daarmee lusten en lasten eerlijk te verdelen en zo voor meer draagvlak te creëren voor de energietransitie waar immers de TVW ook een onlosmakelijk onderdeel van uitmaakt). Een belangrijk aandachtspunt hierbij is dat dit zowel plaatsvindt bij meer als minder financieel daadkrachtige bewoners in dito wijken. De minder kapitaalkrachtige bewoners mogen in dat geval een hogere subsidie hiervoor ontvangen dan de meer kapitaalkrachtige bewoners. Dergelijke concreet in de praktijk gebrachte voorzieningen waarmee aangetoond wordt dat het daadwerkelijk mogelijk is om van het aardgas af te kunnen gaan kunnen een voorbeeldrol gaan vervullen en op deze manier als inspiratiebron gelden. Niet alleen om andere bewoners over de streep te trekken direct al te gaan investeren maar ook om de nog steeds alom vertegenwoordigde groep van twijfelaars of zelfs (felle) tegenstanders in te laten zien dat aardgasvrij wonen absoluut geen sprookje (in de verre toekomst) hoeft te zijn.

Ad 3. Overige aanbevelingen warmtetransitie

Voor mijn overige aanbevelingen borduur ik graag voort op hetgeen hiervoor onder punt 2 is beschreven: betrek burgers actief met concrete activiteiten en voorlichting op de weg naar een aardgasvrije toekomst in 2040. En begin liever nog vandaag dan morgen, want de weg die voor ons ligt is lang en het tijdsbestek om alles te gaan realiseren relatief kort en erg hobbelig....

- a) Stuur ieder huishouden in Gouda een brief met daarin een korte samenvatting van de concept TVW, de tijdslijn om van concept naar eerste definitieve TVW te komen en wanneer de volgende versie/update/herziening van de TVW gepland staat.
- b) Organiseer wijk- en stads brede bijeenkomsten waarin de handelingsperspectieven voor de diverse wijken toegelicht worden. Toon daarbij ook de mogelijke individuele en kleincollectieve oplossingen, zoals een hybride-, lucht- of bodemwarmtepomp, maar ook bijvoorbeeld zonneboilers en infrarood panelen welke nu nog onderbelicht zijn in de TVW (en andere nieuwe technieken/materialen/systemen mochten die zich aandienen op het gebied van bijvoorbeeld groen gas of waterstof). Laat dus de installaties daadwerkelijk zien en belicht eerlijk zowel de voor- als nadelen (bijv. geluidsoverlast, kinderziektes en ruimtebeslag) en reële terugverdientijden. Leg ook de mogelijke en potentieel meest haalbare warmtenetten goed uit, zoals de Thermische Energie uit Oppervlaktewater (TEO of aquathermie) eventueel i.c.m. Warmte Koude Opslag (WKO). Geef eerlijke en heldere informatie en leg duidelijk uit hoe het haalbaarheidsonderzoek (technisch, financieel en ruimtelijk) van een warmtenet wordt aangepakt.
- c) Laat het energieloket bewoners concreet en direct helpen die acuut een antwoord willen op de vraag wat ze moeten doen als hun huidige op gasgestookte Cv-ketel defect is en vervangen dient te worden. Vaak is vervanging door een nieuwe Hr-ketel de meest voor de hand liggende, snelste, effectiefste en goedkoopste oplossing. Verleid bewoners om de overstap reeds nu direct te maken naar een hybride warmtepomp of zelfs een lucht- of bodemwarmtepomp, de ‘all-electric’ oplossing) door het verstrekken van een aanvullende subsidie op de reeds bestaande landelijke subsidieregelingen. Indien bewoners nog twijfelen over een definitieve overstap van een Cv-ketel naar een hybride, lucht- of bodem warmtepomp wijs ze dan op de mogelijkheid van het leasen van een Hr-ketel voor een periode van enkele maanden of jaren en kom ze daarin financieel tegemoet door een deel van het leasebedrag terug te betalen. Dit geeft

bewoners de tijd en de rust om hierover na te denken, maar wel om de acute nood van het niet hebben van een warm tapwater- en verwarmingsinstallatie te ledigen en ze dus niet in de kou te laten staan!